onder de oogen te zien, en na te gaan, of dit recht al dan niet door God den Heere ontkend wordt, opdat te dezer zake genoegzame eenparigheid worde bereikt. M.i. moet ieder, voor- of tegenstander op dit oogenblik, over Drente's voorstel zich verheugen. Want dat we met elkander blijven in de positie van nu, kan niemand verlangen. Een vraag als deze kan met nuchtere argumentatie worden behandeld, — als men wil.

Weinig hadden we vermoed, dat het Weekblad „Woord en Geest" een herinnering uit de historie opdiepen zou, die hierbij voor velen verrassend zal zijn. Het blad citeert uit „De Heraut" (23 Febr. 1879, no. 63) een uitspraak van Dr A. Kuyper zelf. Deze luidt — ik citeer uit „De Heraut" zelf, en vermijd daarmee een overigens onbeteekenend foutje in „Woord en Geest" —.

„Van den kant der Christelijke Gereformeerde Kerk „wordt het denkbeeld besproken, om te Kampen gra„den te doen toekennen, met inbegrip van den Doc„terstitel.
„Gaarne zagen we deze proef nemen.
„O.i. kan het. (Spatieering van mij, K. S.)
„Maar toch zal het denkelijk wel worden belet."

Tot zoover Dr A. Kuyper.
Dr Geelkerken voegt hier aan toe:

De medewerker, die ons op deze uitspraak van Dr A. Kuyper opmerkzaam maakte, heeft dunkt ons volkomen gelijk: het is de moeite waard haar uit de vergetelheid naar voren te brengen.

In 1879 — dus nog vóór de opening der Vrije Universiteit — overwoog men in den kring der toenmalige Christelijk Gereformeerde Kerk reeds de toekenning van het promotie-recht aan de Theologische School.

En Dr Kuyper had daar toen blijkbaar geen enkel bezwaar, allerminst een „principieel" bezwaar tegen Integendeel: hij zag de „proefneming" gaarne; zijns inziens kon het. Deze uitlating van den stichter der Vrije Universiteit heeft ongetwijfeld te meer beteekenis en waarde, omdat Dr Kuyper juist in die dagen — men denke aan zijn polemiek juist destijds met Dr A. W. Bronsveld inzake het recht tot universiteitsstichting — zich alzijdig en principieel welbewust rekenschap gaf van al wat met universiteiten, kerkelijke opleidingsscholen, wetenschappelijke graden, doctoraten enz. verband hield.

Wat Dr Kuyper bedoeld heeft met dat laatste zinnetje: „Maar toch zal het denkelijk wel worden belet", is niet duidelijk. Dacht hij daarbij aan verhindering van de zijde der Regeering, of aan tegenstand van den kant der Synode? We weten het niet.

Het doet er ook niet toe. Blijft en blijkt, dat de man van de Vrije Universiteit niet alleen geen „principieel" bezwaar had, maar zelfs zeer beslist „pro" was.

Het was reeds lang bekend, dat de toenmalige Christelijke Gereformeerden begrepen, dat „afbouw" noodig was, al achtten velen — o.i. terecht — TOEN den tijd daarvoor nog niet gekomen. Maar dat Dr A. Kuyper zóó geschreven heeft, wisten we tot nu toe niet.

In mijn brochure „Afbouw" heb ik indertijd met de stukken aangetoond, dat de later door Dr A. Kuyper ingenomen houding zeer tegenstrijdig was: wat hij voor Kampen een vergrijp tegen de wetenschap noemde, te zot om van te spreken, nergens ter wereld verder vertoond, dat hielp hij in andere qualiteit voor andere inrichtingen — b.v. Delft — mogelijk maken. Het geval der raadselen is nu weer met één vermeerderd.

Vóór de eerste phase van den strijd over Kampens promotierecht begon, was Dr A. Kuyper vóór.

En na de jongste phase van dien strijd nam Dr H. H. Kuyper te Parijs een bul aan, die hij — in de debatten over Kampen — een vergrijp aan de wetenschap noemde: een doctorsbul van een heusch op eigen naam promoveerende faculteit. Zoo kwam het laatste gebaar van laatstgenoemde zich overbuigen naar het eerste van eerstgenoemde.

Wordt het geen tijd, om nu eindelijk maar eens uit te maken, of het verbod uit God is dan wel uit de menschen?

K. S.

Gereformeerden in Londen.

Eenigen tijd geleden schreven we in ons blad iets over de mogelijkheid, om ook te Londen de gereformeerden bij elkaar te krijgen in kerkelijk samenleven. Te Parijs is reeds zeer veel bereikt; de noeste arbeid van Ds Maaskant te Brussel gaat tot ver om Parijs heen; er is daar zeer veel goeds te melden. Ook voor Londen zou veel kunnen tot stand komen, misschien.

Het verblijdt me daarom zeer, dat eerst de kerk van Veere, daarna de classis Middelburg, thans ook de particuliere synode van Zeeland deze aangelegenheid aanhangig hebben willen maken bij de generale synode. Ik verwacht daarvan voor de toekomst veel goeds.

K. S.

Het onmiskenbare feit, dat de groote ketterijen juist in de beste eeuwen uitbraken, pleit in niets ten heuren gunste. De heftige beweging van den stroom der geesten, onmisbaar om het goede element tot energie te brengen, stuwt ook het onreine uit zijn bezinking op. Van daar de schelste openbaring van het kwaad, vlak naast het edelst krachtbetoon der waarheid.

Dr A. Kuyper, Het Modernisme een Fata Morgana op Christelijk gebied, Amsterdam, 1871, blz. 62.

LITERATUUR EN KUNST

Calvinistische Litteratuurbeschouwing.

II.

In dit en een volgend artikel willen we eenige gedichten bestudeeren volgens eerder genoemde gezichtspunten. Pogend het Woord van God, waarvan geen appèl mogelijk is, de centrale plaats te geven, die het toekomt. Ook in dezen moet Christus' Woord rijkelijk onder ons wonen.[1])

We kiezen daartoe twee ten vorigen jare verschenen dichtbundels: Witte Velden door Roel Houwink[2]) en Guldenroede van E. Voorhoeve—Van Oordt[3]), welke beide het dubbele voordeel bieden van eenvoudig te willen zijn en zich te richten tot de Christenen van dezen tijd.

De eerste verzameling opent met een vers „De Dichter spreekt". Naar alle waarschijnlijkheid zal het loonend zijn dit inleidend en vermoedelijk programmatisch gedicht rustig in ons op te nemen.

DE DICHTER SPREEKT

Heer, geef mij een eenvoudig woord,
dat spreekt tot armen en verdrukten,
te vaak heb ik het hart bekoord
van hen die nimmer voor U bukten,

Die waanden dat wat ik hun zei
meer was dan Uw volkomen woorden;
niet ik, o God, niet ik, maar Gij,
zeg Gij hun wat hun trots nooit hoorde!

Laat mij maar met de kleinen zijn
en met hun hulpelooze vragen,
want eenmaal zal Uw zonneschijn
ook in de dorste levens dagen:

Ik heb geen haast, o Heer. De tijd
is weggegleden uit mijn handen,
ik heb geen haast; Uw eeuwigheid
maakte nog nooit geloof ten schande.

Laat mij in deze stilte maar
en in dit armelijk vertrouwen,
als ik Uw liefde 'dus bewaar,
zult Gij wel eens m'Uw wil ontvouwen.

De meesten van hen die dit gedicht één of twee malen doorlezen, zouden, veronderstellen we, niet

1) Col. 3:16.
2) Amsterdam, U. M. Holland.
3) Den Haag, J. N. Voorhoeve.

Acta van de Classis Neder-Veluwe

1592—1620.

Transscriptie van G. van der Zee, Herv. Pred.

VII.

Ouderlingen en predikanten zijn verplicht de vergaderingen bij te wonen. De stukken moeten in orde zijn. De predikant van Heerde tot afzetting voorgedragen. De pastoor van Putten. Uitgestelde bevestigingsdiensten. Herders zonder „gemeente".

Acta des Nider Veluschen Classis geholden binnen der vest Nykerck anno '95 den XXIIIen Septembris.

1. Nae gedane gebedt is van die broederen vercoren tot een presidem Joannem Zuitterius, dyner toe Nykerck, tot een Assessorem Joannes Cesarius, predicant toe Harderwyck, tot een scribam Timannus Alberti, predicant toe Garderen.

2. Die dyenars ende olderlingen soe myt haren credentsen van haren kercken soe in dessen classe verschenen sint: Joannes Cesarius, dyner; Wolterus Woltinck, olderlinck der kercken toe Harderwyck. Winandus Johannis, dienaer, Arendt van Engler, olderlinck der kercken ter Elburch. Johannes Sanderus, dienaer tot Hattem, Johannes Zuitterius, dienaer, Anthonius van Oldenbarnefelt der kercken toe Nykerck; die ander dienaer soe in haeren plaetsen ghene gemeenten hebben, sint sonder credensen end olderlingen toegelaten worden, als myt name: Gooswinus Dorre, dienaer int Oldebroeck; Tielemannus Milius, dienaer toe Nuenspeet; Joannes Anthonii, dienaer toe Elspeet; Wesselus Groningensis, diener tot Dornspyck, Timannus Alberti, diener toe Garderen; Reinerus Wincopius, diener tot Barnfelt; sint alle dieners erschenen vuytgesondert Wesselus Salingensis, diener tot Heerde.

3. Alsoe Joannes Sanderus, diener der kercken tot Hattum sonder olderlinck compareert is, voortbrengende eenyge reden voor syne excusatie, hebben de broederen soedane excusatie voor ditmael aengenomen, mytz conditie nochtans datmen daer gheen gewoonte van maecke.

4. Wesselus Salingensis, diener toe Heerde, hefft syn wiblyven myt een breeffken onderstaen toe entschuldigen, welcke die broederen van ghene warde en achten, welck breeffken int Classicaele boeck gelecht is.

5. Overmytz Joanni Anthonio, diener toe Elspeet in lesten geholden classe toe Hattum opgelecht was den broederen desses classis toe toenen testimonia offt hy oock myt koensent des overveluschen classis vertoogen zy, ja offt hy oock confirmeert sy, end hoe hy hem oock in syn leven geholden hefft, gelick die achte acta des Provinciaele Synodi in Sgravenhage geholden mede brenght, end sulex van hem nyet geschiet is, wordt hem nochmaels vande classe operlacht, dat hy deselvighe myt ernst achtervolge ende danighe testimonia in naeste classe thoene.

6. De wyle Reinero Wincopio operlecht was tot het aventmael des Heeren toe Nykerck toe gericht, end nyet geschiet, sal sich Reinerus verfuegen toe Nykerck wanneer het avontmael des Heeren vuytgedeelt sal worden, en tselvighe toe genieten.

7. Alsoo men befindt dat het loffelicke gebruick in alle gereformeerde kercken geusert van het opseggen der vragen des Catechismi in der kercken toe Harderwyck wordt achtergelaeten, hebben die broederen gesloeten, die voorsz. kercke toe vermaenen gelick oock sulex op andere tijden geschiet is om sulex wederom int gebruick toe brengen.

8. Overmytz dat Wesselo Salingensi offtmael is operlacht toe brengen testimonia syner leere end leven, end dat van hem niet geschiet is, hy oock op alle broederlicke vermaninghen des Classis nyet achtet, oock begint vande Classe geheel off toe blyven, ja zeer onordentlick in syn dienst leefft, hem oock boese getuichnisse in laest verleden Synodo particulaer van een godsaligen diener gegeven is syntz wegen boesen levens, soe achten samptelicke broders hem onweerdich toe syn des predigamptz, ende ersdages ant Hoff supplicando toe versuecken, dat hy van syne plaetse geheel und strax geremoveert worde.

9. Belangende Putten de wyle daer noch is een papistighe pape[1]), die die omliggende reformeerde kercken grote schade doet, is van de samptelicke broderen gesloeten, dat aent Hoff versocht worde, dat hy geheel syntz diensts metten eersten ontset worde, und soe daer geen diener soo balde waer toe crygen, opdat dan dat kerspell nyet ganssellick gefinstreert en worde die predicatie Godenhes woortz, dat men dan nae middelen sal wachten, dat middelertyt die kercke myt dienst mach versien worden, alsoe dat die kercke toe Garderen ok tbeste doen wyl, dat die XIIII dages eenmael door haer dyener een predicatie doen laete, ende daer dan die selvighe kercke geraetsam vindt mach zy somwylen een vande naeste geseten daertoe versuecken.

10. Die saecke van Barnfelt dat Reynero Wincopio een collegam by mach gestellet worden, wordt suspendeert hen totten naesten classe.

11. Alsoe Joannes Nuckio in vergangen classe toe Hattum operlacht toe predigen und nyet gevattet is syne predicatie opgeschurt op den naesten classe, edoch sal hy predigen myt besloeten dueren.

12. Overmytz die kercke toe Harderwyck vuyt belastinghe des classis aen den Schultes van Barnefelt gescreven dat hy wolde den huysluyden toe Garderen een dach bestemmen, daer op door een diener van Harderwyck, Timannus Alberti, diener des godlicken wordtz bevestiget worde, ende dat noch nyet gescheet is durch den schultes, dat Johannes Zuiterius, diener toe Nykercken, belastet is sulex aen den geachten schultes scryfftlick offt muntlick toe beforderen, op dat eerstdages die confirmatie Timanni door die van Harderwyck mach geschieden.

13. Die confirmatie Wesseli Groningensis wordt opgeschurt aen naestvolgende classe, de wyle men verhoopt dat die kercke toe Dornspyck tegens die tyt sal onder dak sijn.

14. Overmytz dat Gooswinus Dorrhe noch nyet geconfirmeert is int Oldebroek, wordt Winandus Johannis van de classe belast, dat hy die confirmatie desse aencomende winter verrichte op dat deselvighe gescheet zy tegens naestvolgende classe.

15. Die dienaeren gevraecht synde van de staet uerer kercken end schoelen, hebben samptelicke geantwoerdt, dat die selvighe sie in een taemelicke gestaet.

16. Die naestvolgende classis sal geholden worden int vooriaer binnen Harderwyck und sal die selvighe kercke bequaeme tyt und dach aensien die selvig vuyt toe scryven.

17. Alsoe bevonden wordt dat op die meeste plaetsen ten platten lande ghene gemeente vergadert sint und derhalffen die dienars het aventmael des Heren selffs nyet genieten, is in classe voor guet aengesien, dat soedanige dienaren toe minsten des jars eenmaell sich verfuegen ter naeste plaetsen daer des Heren aventmaell wordt vuytgedeelt op een Sonnendach. Ende soe sie ellicke kerspelluyden hadden, die bekuaem waar mede te communiceren, dat sie die mede nemen, bish soe langhe, dat sie soe veele lidmaten crygen, darmede sie selffs een gemeente oprechten muegen.

18. Nae geholdene censura morum sindt die broederen in vreden end lyffde gescheiden.

JOHANNES ZUITTERIUS, praeses.
JOHANNES CAESARIUS, assessor.
TIMANNUS ALBERTI, scriba.

1) Willem de Wees, pastoor.